

Голові спеціалізованої вченої ради
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(вулиця Пирогова 9, м. Київ, 04053)
доктору педагогічних наук, професору,
Валентина БОБРИЦЬКІЙ

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора, заступника
директора Дунайського інституту Національного університету «Одеська
морська академія» **Смирнової Ірини Михайлівни**
на дисертаційне дослідження **Копил-Філатової Тетяни Василівни**
**«Професійна підготовка державних службовців для забезпечення
академічної етики та доброчесності управління закладами освіти»,**
подане до захисту в разову спеціалізовану вчену раду
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова на
здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
011– Освітні, педагогічні науки

Актуальність обраної проблематики виконаної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Актуальність професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти окреслює дослідження сучасного стану освітнього середовища, контролю за якістю організації освітнього процесу й наукових досліджень, методології пріоритетних шляхів наукового пошуку, стандартів гарантування соціального та правового захисту, що особливо значуще саме для управління в галузі освіти, науки й інноватики, експертним оцінюванням у контексті забезпечення сталості наукових і педагогічних розвідок.

Авторкою чітко визначені суттєві суперечності, які обумовлюють проблему дослідження між: пануючими потрактуваннями тезаурусу апарату дослідження професійної підготовки майбутніх державних службовців та пріоритетами вимог до міжнародного та вітчизняного правового та технічного регулювання питань академічної етики та доброчесності управління закладами освіти; станом вивчення педагогічної проблеми дослідження та необхідністю модернізації змісту і методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх державних службовців; традиційними моделями професійної

підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти та потребами удосконалення моделей експертного оцінювання ефективності освітніх програм і планів їх підготовки.

Необхідність подолання поданих суперечностей, що виникають в освітньому процесі підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти, зумовлюють необхідність пошуку шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх державних службовців. Саме тому тема дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни, яка виконана відповідно до теми Зведеного плану НДР Українського державного університету імені Михайла Драгоманова у сфері освіти, науки та інноватики, є актуальною, а важливість поставлених у дисертації завдань не викликає сумнівів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі не викликає сумніву. Не потребує заперечень конкретизований здобувачкою науковий апарат дослідження, а саме: об'єкт, предмет, сформульовано мету та виокремлено завдання дослідження. Так, дисертанткою чітко визначено: *мету дослідження*, що полягає в обґрунтуванні теоретичних філософсько-світоглядних, методичних та етико-педагогічних аспектів, розробки імітаційної моделі та моделі експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти; *об'єкт дослідження*, це освітній процес та експертне оцінювання професійної підготовки та розвитку майбутніх державних службовців; *предмет дослідження* - зміст вимог до академічної етики та доброчесності управління закладами освіти, процедура та методи експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців.

Проведений авторкою аналіз загальнонаукових джерел, представлених в роботі, психолого-педагогічної літератури, нормативно-правових документів дозволив виявити закономірності, суперечності та визначити шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти.

В дисертаційному доробку здобувачкою запропоновано та повністю реалізовано такі наукові позиції: здійснено структурно-функціональний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження професійної підготовки майбутніх державних службовців і виокремлено філософсько-світоглядні та етико-педагогічні аспекти його трактування; впроваджено контент-аналіз стану вивчення педагогічної проблеми дослідження щодо значення та особливостей професійної підготовки майбутніх державних службовців; розкрито методичні аспекти освітнього процесу та визначено напрями професійної підготовки та розвитку майбутніх державних службовців на основі структурно-організаційного аналізу; здійснено обґрунтування проблеми методики організації професійної підготовки та розвитку державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти; розкрито зміст вимог до готовності державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти; обґрунтовано та спроектовано імітаційну модель та модель експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти.

Досить позитивним вважаємо структурно-функціональний аналіз тезаурусу дослідження процесу підготовки державних службовців, що уможливив обґрунтування такого базового поняття, як «система підготовки державних службовців» (подано на с.22 дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни).

Схвалення заслуговує авторське уявлення щодо виокремлення елементів національної системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, що містить такі складові: - органи, що

здійснюють підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації державних службовців; - освітньо-професійні програми професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців; – сертифіковані заклади освіти, інститути та центри реформування та додаткового навчання, у яких реалізуються зазначені програми (подано на с.22 дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни).

У процесі наукового пошуку авторкою уточнено, що з урахуванням значущості функціональних та структурних характеристик системи підготовки державних службовців необхідно зазначити, що важливою її складовою є етико-педагогічний аспект – принцип доброчесності (подано на с.23 дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни).

Здобувачкою ретельно проведено та якісно подано в п.п.1.2 контент-аналіз вивчення педагогічної проблеми дослідження, в якому має місце опис найбільш актуальної проблеми сьогодення - російсько-української війни – наслідки якої вплинули й на професійну підготовку державних службовців, це набуває стратегічного значення й потребує від управлінців якостей антикризових менеджерів, неординарних підходів до вирішення складних проблем сьогодення. Авторкою зазначено, що процедура призначення на посади державної служби в Україні набула змін під час війни, що, на думку експертів дослідження, має свої ризики щодо якості кадрів (с.34 дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни).

Також, схвалення заслуговує авторське уявлення щодо термінів «формування професійної етики», і «професійна етика», що застосовують не тільки до окремих державних службовців, а й робочих груп державних установ і держслужби в цілому. Доведено, що визначальною умовою ефективності процесу формування професійної етики держслужбовців, є моральна позиція керівників та лідерів (с.35 дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни).

Здобувачкою чітко виокремлено різницю дефінітивно-сутнісного тлумачення поняття «державна служба» та «публічна служба», остання системна публічна діяльність на державних посадах; професійна юрисдикція у

судовій справі, прокурорського провадження; військової альтернативної та дипломатичної служб; також здійснення державних службових обов'язків в межах адміністративно-територіальних одиниць України (с.42 дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни).

Здобувачкою встановлено, що етичні засади на державній службі відбуваються згідно стратегічних векторів у формуванні та розвитку корпоративної етики державних службовців за моделями раціональної бюрократії, а також завдяки державному реформуванню принципів підходів бюрократії в країні демократичної культури глобальної освіти майбутнього, що модернізує академічну етику і добросовісність становлення та кар'єрного зростання державних службовців (с.51-56 дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни).

Позитивною нам видається твердження дисертантки, що Менеджерська спроможність фахівців публічного управління та адміністрування – державних службовців полягає у спонуканні управлінських потенцій зі формування корпоративної культури (з англ. – teamwork) координаційно-субординаційної взаємодії у здійсненні філософії та місії організаційного управління системної архітектури держслужби (с.92 дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни)..

Воліємо позитивно відмітити, що ґрунтуючись на теоретико-методологічних засадах дослідження дисертанткою була розроблена модель експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та добросовісності управління закладами освіти та обґрунтуванні теоретичних філософсько-світоглядних, методичних та етико-педагогічних аспектів, яка є, на нашу думку, інноваційною, актуальною й соціально-затребуваною (подано на с.183-184 дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни).

Особливої уваги заслуговує розділ «Проектування імітаційної моделі та моделі експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та добросовісності управління закладами освіти. В якому чітко визначні як абриси імітаційної моделі

професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти та і подано обґрунтування, проектування та перевірка ефективності моделі експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти (подано у розділі чотири дисертації Копил-Філатової Тетяни Василівни)

Оцінка змісту дисертації та її завершеності у цілому.

Структура дисертаційного дослідження Копил-Філатової Тетяни Василівни зумовлена змістом і представлена: анотацією, переліком умовних позначено, вступом, чотирма розділами, висновками до кожного розділу, загальними висновками, списком використаних джерел до кожного розділу та додатками, в яких представлено матеріали проведення дослідження. Дисертаційна робота структурована, вирізняється змістовною повнотою, а отримані наукові результати відображають логічну послідовність наукового пошуку автора.

Структура дисертації та обсяг основного тексту відповідають чинним вимогам до дисертаційних досліджень. Назва роботи відповідає її меті, змісту теоретичної частини та експериментального дослідження.

Наукова новизна та достовірність наукових положень, обґрунтованих за результатами.

Науковим надбанням Копил-Філатової Тетяни Василівни є, на нашу думку, обґрунтовані теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти.

Безперечними здобутками є науково обґрунтована, розроблена і апробована імітаційна модель професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти, яку реалізовано у компонентах: теоретико-методологічному, ціле-мотиваційному, змістовому, дієво-практичному, рефлексивно-діагностичному, контрольньо-оцінному та морально-аксіологічному;

розроблена, обґрунтована та верифікована модель експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти у блоках: цільовий, методологічний (професійної підготовки/навчання), змістовий (професійної підготовки/навчання зі забезпеченням), методологічний (експертного оцінювання програм професійної підготовки/навчання) та результативний за процедурою експертного оцінювання дотримання вимог Європейської федерації академій природних і гуманітарних наук та рекомендацій Європейського кодексу академічної доброчесності у контентах (професійна підготовка/навчання, нагляд та наставництво; дослідження; практика управління інформаційними даними; рецензування та оцінювання; видавництво, оприлюднення та авторські права; гарантії доброчесності); здійснення обґрунтування змісту вимог критеріального апарату до готовності державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти за критеріями (стимульовально-спонукальний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-ціннісний та результативно-рефлексивний) та на рівнях оцінювання готовності (репродуктивному, адаптивному, локально-моделюючому, системно-моделюючому та інноваційно-творчий); сформульовано та представлено вимоги до професійної підготовки/навчання до готовності державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти;

Всі одержані дисертанткою наукові результати характеризуються безсумнівною науковою новизною.

Значення отриманих дослідницьких результатів для науки і практики освітньої діяльності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що: теорія і методика освіти/педагогічні науки та професійної освіти збагачено у теоретичних, філософсько-світоглядних, етико-педагогічних і методичних аспектах удосконалення професійної підготовки майбутніх державних

службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти; обґрунтуванні та аналізі сучасних вимог до забезпечення ефективної та відповідальної державної служби; розробленні імітаційної моделі професійної підготовки державних службовців в контексті академічної етики та доброчесності; удосконаленні тезаурусу понятійно-категоріального апарату дослідження професійної підготовки державних службовців; запропоновано рекомендації моделювання експертної оцінки професійної підготовки державних службовців у науковому полі дотримання академічної етики та доброчесності з метою публічного управління та адміністрування закладами освіти

Наведені авторкою у додатках інформаційні матеріали мають практичну цінність для викладачів, які забезпечують професійну підготовку майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти, державних службовців та керівників закладами освіти.

Повнота висвітлення основних наукових результатів у публікаціях.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено у 5 наукових працях, серед них 3 статті у наукових фахових виданнях України у галузі педагогіки, стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, тез і виступів апробаційного характеру. Основні результати дисертаційної роботи представлено у доповіді на міжнародній науковій конференції «Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень» (2024 р., Ужгород, Україна) та в усних репортажах національних конференціях, круглих столів та дискурсів.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Відповідно до перевірки дисертаційної роботи порушень не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Зазначаючи, що робота Копил-Філатової Т.В. є важливою і своєчасною, необхідно зауважити наявність у ній дискусійних моментів. Вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження та побажання:

- 1) Бажано б було виокремити і в структурі моделі експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти (на с.184) і в переліку методів дослідження (с.15) – метод проектів, який заснований на довгостроковій, міждисциплінарній та орієнтованій на потреби освітньої/навчальній діяльності майбутнього фахівця (наголосимо, що впровадження даного методу є, особливо в розділі чотири дисертації).
- 2) В структурі моделі експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти, в Змістовному блоці (на с.183-184) і на с.186 авторкою зазначається про «спроможність застосування сучасних ІКТ», але не подається перелік і приклади впровадження запропонованих інформаційно-комунікаційних технологій.
- 3) На с.121 авторкою зазначено, що «Визнана необхідність відкритості державної служби....., яка є загальнодоступною, наприклад, на інформаційних стендах, офіційному веб-сайті уряду, в офіційних письмових матеріалах чи інших мас-медіа»; але не подається перелік сайтів зазначеного інформаційного контенту.
- 4) Робота значно виграла б, якщо для дослідження рівня професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти проводилось онлайн-опитування, і в додатках були б наведені приклади використаної онлайн-анкети.
- 5) У додатках бажано було б представити навчально-методичні матеріали, які були підготовлені здобувачем та використані у процесі експерименту.

Водночас вважаємо, що вказані зауваження і побажання мають дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дослідження

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Копил-Філатової Т.В. «Професійна підготовка майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти» є завершеною науковою працею, що має теоретичне й практичне значення для професійної освіти, заслуговує на позитивну оцінку та відповідає вимогам постанови «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами та доповненнями внесеними Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 року, № 502 від 19.05.2023 р.), а її авторка Копил-Філатова Т.В. заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 - «Освіта/Педагогіка», за спеціальністю 011 - «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент,

доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора Дунайського інституту
Національного університету
«Одеська морська академія»

Ірина СМІРНОВА

Згідно з підписом Іриною СМІРНОВА
масова Р.І.